

นิทานประโลมโลกจาก “บุตชาว” สุราษฎร์ธานี¹

วัชรภรณ์ ทัศนศิริ²

เรื่องราวที่เกิดขึ้นจากปัญญาและจินตนาการของชนบทที่เรียกว่า “นิทาน” นั้น นับเป็นศิลปะแห่งการแต่งกลอนกลอนระบะประเภทหนึ่ง ที่เกิดขึ้นมาหลายชั่วอายุคน และอยู่ควบคู่กับมนุษย์มาตั้งแต่สมัยบรรพกาลจนถึงปัจจุบัน จนเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่านิทานเป็นบรรพกาลวัฒนธรรมหรือเป็น “วัฒนธรรมร่วม” อย่างหนึ่งที่มีคุณค่าต่อมนุษยชาติตลอดมา

นิทานเป็นวรรณกรรมที่เริ่มต้นในรูปแบบของวรรณกรรมมุขปาฐะก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงมาสู่การเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ ซึ่งมีความหมายไม่น้อยที่บันทึกไว้ในสมุดไทยตะหงัดมือใบลาน และถึงคงหลงเหลืออยู่ตามวัดตามทุกท้องถิ่น

¹ สืบเนื่องจากวิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม เรื่อง “วิเคราะห์วรรณกรรมประเภทนิทานประโลมโลกของจังหวัดสุราษฎร์ธานี” (วัชรภรณ์ ทัศนศิริ, 2540)

² อาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ท้องถื่นภาคใต้ของไทยเป็นถิ่นเลนหนึ่ง
ที่เป็นการบันทึกวรรณกรรมนิทานเป็นเอกลักษณ์
อันรุ่มรวยเป็นจำนวนมาก โดยได้บันทึกลงในสมุด
ไทยหรือสมุดข่อยซึ่งมีขึ้นหลังจากชาวบ้านรู้จัก
กระดาษจีนใช้สำหรับจดบันทึกอื่น เช่น กระดาษ
จากเปลือกต้นชา เปลือกต้นขี้เหล็ก หรือจากใบไม้
กฤษณา ซึ่งสำหรับชาวภาคใต้แล้วใบปอแห้งจะ
เย็บหนังสือประเภทนี้ว่า "หนังสือปอ" ส่วน
วรรณกรรมที่ใช้นั้นก็ลงในหนังสือปอนั้นก็มีอยู่
หลายประเภท เช่น นิทาน ตำนาน ภูมิปัญญา และ
อุทาน เป็นต้น

ด้านของประเภทนิทานที่ใช้นั้นก็มีที่
แตกต่างกันไป ซึ่งในที่นี้จะได้อธิบายเฉพาะ
"นิทานประโลมโลก" เท่านั้น โดยจะกล่าวในส่วนของ
ความหมายหรือลักษณะของนิทานประโลม
โลกที่พอจะสรุปได้ว่า นิทานประเภทนี้จัดเป็น
ประเภทเรื่องโรมานซ์ (romance) ตามแบบวรรณ
คดีสากล ซึ่งตัวอย่างของกล่าวให้ความหมายของคำ
ROMANCE และ ROMANTICISM ไว้ว่า

ROMANCE The tales told by
minstrels in the courts during the
Middle Ages are called romances
... early romances is a quest or
search. The knight in the story
may be seeking the Holy Grail, a
lost mistress or mother or father,
forgiveness for a sin, or adventure
for its own sake. ...

The word romantic is still
used to denote a certain type of
imaginative fiction.

ROMANTICISM : ... in tales of
high adventure, of encounters with
giants and dragons, of wild and
passionate love, ...

จากความหมายดังกล่าวทำให้เห็นว่าการ
จัดประเภทเรื่องโรมานซ์นั้นให้อยู่กับเนื้อและ
ลักษณะของเรื่องเป็นหลักสำคัญ กล่าวคือ มีโครง
เรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย การต่อสู้รบพุ่ง และการ
แสดงความรักอันหาญหาญ เหตุการณ์ในเรื่องล้นพ้นไป
อย่างโลกโหมพิสดารเกินความเป็นจริง ในด้านตัว
ตัวละครมีลักษณะเป็นมนุษย์ที่มีความหมายและ
พิเศษ ส่วนถึงประเภทก็จะเป็นจำพวกของ
นิยายหรือวรรณคดีต่าง ๆ ทั้งนี้ได้หมาย
ความว่านิทานประโลมโลกของไทยจะมีลักษณะ
เหมือนกับเรื่องโรมานซ์ของยุโรปทุกประการ หาก
แต่มีแนวเรื่องที่แตกต่างกันหรือมีเหตุการณ์ที่จะจัดอยู่
ในวรรณกรรมประเภทเดียวกันได้ ส่วนที่จะยก
คำกล่าวข้างต้นมาเป็นเรื่องของรายละเอียดที่สอดคล้อง
ตามวัฒนธรรมนั้น ๆ

อนึ่ง ในบทความนี้ ผู้เขียนบทความได้นำ
เสนอข้อมูลซึ่งได้จากการศึกษานิทานประโลม
โลก จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นต้นฉบับตัวเขียน
ประเภท "หนังสือปอขาว" จำนวน 10 เรื่อง
ได้แก่ เรื่องทศกัณฐ์ เรื่องเจ้าทศโท เรื่องท้าว
ไกรวงศ์ เรื่องท้าวสุเทม เรื่องสุวรรณอิน เรื่อง
จันทดาบ เรื่องดังอินโขก เรื่องนางแก้วกิริยา เรื่อง
พระจันทร์ และเรื่องศรีธรรมา โศภได้ใช้นว
วรรณคดีวิเคราะห์และแนววิเคราะห์ด้านคติชน
วิทยาในการศึกษา ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่ช่วยสร้าง
ภาพนิทานประโลมโลกของจังหวัดสุพรรณบุรี
ดังนี้

* ดูรายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือปอ ใน ประพนธ์ เรื่องฉางค์, ขัณฑ์มธุราธิ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
โอเคียนส์, 2525), หน้า 1-19.

ลักษณะของวรรณกรรมประเภทนิทาน ประโลมโลกของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลักษณะของตัวฉบับ

นิทานประโลมโลกที่นำมาศึกษาเป็น
นิทานที่บันทึกไว้ในหนังสือประเภทนิทานสำหรับเด็ก
มีคุณค่า มีคุณค่าความกว้างอยู่ในช่วง 11.6-12.5
เซนติเมตร ความยาวอยู่ในช่วง 34-36 เซนติเมตร
และมีความหนาอยู่ในช่วง 2-3 เซนติเมตร จึงจัดอยู่
ในประเภทหนังสือขนาดกลาง ความยาวของ
เรื่องในแต่ละเล่มขนาด (จำนวน 12 เล่มขนาด) โย
เฉลี่ย 182 หน้าขนาด ลักษณะที่ใช้เขียนน้ำตัวใหญ่
ใช้อักษรไทย มีเพียงบางเรื่องที่หัวคั่นของหนังสือ
หรือกรอบข้อคิดกระชั้นใช้อักษรขอม ภาษาที่ใช้
เขียนคือภาษาไทย ด้านอนุของหนังสือเน้นบางเรื่อง
ไว้ด้วยรูปภาพในการอธิบายหรือเขียนหนังสือ
ไว้ ซึ่งให้แก่อธิบายทุกครั้งที่เข้าใจ

ฉบับที่ 1 ทุกเล่มโดยหน้า

เมื่อกลายตัว

วัน

คำ แสงมโน ปีมโน นันทิณี

ทุกเล่มด้วยตัวเล็ก ๒๐๐๐

มวณวัน

(ทุกเล่ม)

จากข้อความดังกล่าว ทำให้ทราบว่าหนังสือ
เล่มนี้มีอายุหนังสือประมาณ 180 ปี (จากปี
พ.ศ. 2411 - พ.ศ. 2541) คืออยู่ในสมัยรัชกาล
ที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

และในหนังสือฉบับนี้ที่ผู้เขียนได้ระบุ
ทุกเล่มที่การบันทึกได้บันทึกกัน ซึ่งปีทุก
เล่มที่ปรากฏในนิทานทั้งของเรื่องดังกล่าว
ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 ตามลำดับ

ส่วนในบางเรื่องผู้เขียนไม่ได้ระบุปี

ทุกเล่มที่การบันทึกได้บันทึกกัน ซึ่งปีทุก
เล่มที่ปรากฏในนิทานทั้งของเรื่องดังกล่าว
ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 ตามลำดับ
ที่ 4 และรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เมื่อเรื่อง

นิทานประโลมโลกจังหวัดสุราษฎร์ธานี
เป็นนิทานที่มีคุณค่าและมีหลายตอน และมี
ลักษณะเนื้อเรื่องที่เป็นเรื่องแบบนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ
กล่าวคือ มีตัวละครเอกที่มักเป็นฝ่ายธรรมะและ
ฝ่ายอธรรม ตัวละครเอกมักเป็นผู้มีบุญญาธิการ มี
ฤทธิ์ และวิบุลยคุณ เหตุการณ์สำคัญหรือเป็น
เหตุการณ์เกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ การผจญ
ภัย การผจญภัย การใช้ของวิเศษ และการปราบ
ความชั่วร้ายของตัวเอก ฉากที่บันทึกของเรื่องมีบท
วางมีที่มาจาก 4 ทิศ คือ จากทิศใต้ จากทิศเหนือ
จากทิศตะวันออก และจากทิศตะวันตก
นิทาน และจากคามเรียบเรียงเรื่องใหม่

ศิลปการใช้ภาษา

การใช้ตัว

จากการที่สมมติว่าลักษณะของอักษรคำ
ภาษาในมหิทธานประโคมโลกจังหวัดสุราษฎร์ธานี
มีความเรียบง่ายตามแบบวรรณกรรมภาษา
บางตอนสั้นๆ ก็น่าจะใช้ตัวอักษรอย่างละเอียด
บางตอนก็ใช้ภาษาแปลกๆ เพื่อให้เห็น
กับบรรยากาศของเรื่อง และบางตอนก็มีการเล่น
เสียงสัมผัสอย่างแพร่หลาย เพื่อให้เกิดความ
ไพเราะ นอกจากนี้ในด้านการใช้ตัว ผู้แต่งยังได้
แสดงให้เห็นเอกลักษณ์ของวรรณกรรมท้องถิ่น
ภาคใต้ผ่านการใช้คำศัพท์ภาษาถิ่นและคำศัพท์ที่
เขียนตามสำเนียงท้องถิ่นตลอดจนการเลือกใช้
คำให้ผู้อ่านผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายและมีการใช้คำ
ที่ตามแบบภาษาถิ่น อีกทั้งมีการเล่นคำที่สร้างสรรค์
จุดเด่น มีการทูลเกล้าฯ ถวายพระกับคำวิพากษ์
และคำเปรียบเปรยที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน
ความหมายของตัวอักษร และมีการเล่นคำเพื่อให้
เกิดสัมผัสคล้องจอง ตลอดจนมีการใช้คำที่
เน้นความหมายและทำให้เกิดเสียงสัมผัส

การใช้โวหารและภาพพจน์

การใช้โวหาร ในมหิทธานประโคมโลกที่นำ
มาตีพิมพ์นี้มีลักษณะการใช้โวหาร ดังนี้

บรรยายโวหาร ลักษณะของการใช้
บรรยายโวหารที่พบมีทั้งที่เป็นบทบรรยายจาก
ต้น กระซิบ ที่ใช้ในการบอกรายละเอียดเกี่ยวกับ
บางสิ่ง หรือใช้เพื่อให้การดำเนินเรื่องเป็นไปอย่าง
รวดเร็ว และบทบรรยายจากตัวละครที่จับอกคำ
เพื่อบอกเรื่องไปอย่างรวดเร็ว

พรรณนาโวหาร บทพรรณนาโวหารส่วน
ใหญ่จะใช้เพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งการพรรณนาถึงความเศร้าโศกและการ
คร่ำครวญของตัวละคร นอกจากนี้ก็ยังเป็น

การพรรณนาฉาก พรรณนาธรรมชาติ พรรณนา
ตัวละครของรูปโฉม และพรรณนาความยิ่งใหญ่
ของกองทัพ

พจน์โวหาร ผู้แต่งได้ใช้พจน์โวหาร
เพื่อแสดงความรู้สึกเห็นใจหรือชื่นชมและชื่นชม
เพื่อแสดงสติปัญญาและการปฏิบัติดีทั้งทางโลกและ
ทางธรรมหรือในบางครั้งก็ใช้เพื่ออธิบายข้อธรรมะ
ให้กับผู้อ่านผู้ฟัง ซึ่งนอกจากผู้แต่งจะกล่าวถึง
หรือชี้แนะโดยทางอ้อม ผู้แต่งยังได้ใช้ตัวละคร
กล่าวว้อยหรือกล่าวขานขึ้นในเรื่องเป็นสื่อในการสอน
อีกด้วย

การโวหาร จากการที่นักภาษาวิน
ิจฉัยภาษาประโคมโลกจังหวัดสุราษฎร์ธานี
สาธิตโวหารอันยอดเยี่ยม ทำให้ปรากฏเฉพาะใน
เรื่องที่ว่าผู้แต่งเป็นการใช้โวหารโวหารควบคู่ไปกับ
ภาษาโวหารเท่านั้น

การใช้ภาษาพจน์ ภาพพจน์ที่ปรากฏใน
มหิทธานประโคมโลกที่ศึกษาประกอบด้วยภาพพจน์
ชนิดอุปมา อุปมาอุปไมย สัญลักษณ์ และอติพจน์ ซึ่ง
ภาษาพจน์ชนิดอุปมาอุปไมยผู้แต่งมักจะนำมาใช้
เปรียบเทียบเรื่องความงาม เช่น ความงามของ
รูปโฉม ความงามของเครื่องทรง และความงาม
ของปราสาท เป็นต้น โยชนิกการเปรียบเทียบที่ผู้แต่งนิยม
ใช้ ได้แก่คำว่า สูง แดง มืดมัว และ กิ่ง ซึ่งคำ
เปรียบ "กิ่ง" ที่ใช้นั้นเปรียบลักษณะเฉพาะในวรรณ-
กรรมท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งมีความแตกต่างกันเกี่ยวกับการใช้คำเปรียบ "กิ่ง" ในวรรณกรรมแบบฉบับ
สำหรับสิ่งที่ผู้แต่งนำมาใช้เปรียบนั้นส่วนใหญ่มักเป็น
สิ่งที่รู้กันโดยทั่วไปทั้งทั่วไป เช่น เปรียบรูปโฉม
ที่งาม ว่องไวเหมือนพระอินทร์ นางฟ้า หรือพระ
นางนพมาศ เปรียบปริมาณหรือความยิ่งใหญ่กับ
เขื่อนขันธ์ เป็นต้น ส่วนภาษาพจน์อุปมาอุปไมย ผู้แต่ง
มักนำมาใช้เปรียบกับสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น
ความโกรธ อารมณ์ และความโลภ เป็นต้น คำ
เปรียบที่ใช้ได้แก่คำว่า กิ่ง และ เขื่อนขันธ์ ส่วนการ

นิทานประโลมโลกที่นำมาที่ถนนแต่ละ
เรื่องได้แสดงงานวิคิดหลักซึ่งเป็นแก่นของเรื่องไว้
คล้ายคลึงกัน คือเป็นแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรม
และคุณธรรมของศาสนา อันได้แก่ แนวคิดเรื่อง
กรรม แนวคิดเรื่องความรัก แนวคิดเรื่องการทำดี
และแนวความคิดเรื่องคุณธรรม ถ้าเปรียบกับ วิสัยทัศน์
ปรากฏสอดคล้องหรืออยู่ในนิทานประโลมโลกแต่ละ
เรื่องนั้นคือข้อหาของแนวคิด เช่น แนวคิดเกี่ยวกับ
การให้สัตยาบันแก่ปัญหา แนวคิดเรื่องความ
ซื่อสัตย์สุจริต แนวคิดเรื่องความกล้าหาญ และ
แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของสตรี เป็นต้น
ซึ่งแนวความคิดหลักเหล่านี้มักจะเป็นแนวคิดที่ปรากฏ
ค่อนข้างเด่นชัดหรือมีผลต่อการดำเนินชีวิต

52

เรื่องราวการไล่ร้ายปียะระหว่างมหาสี (หญิงสาวผู้บริสุทธิ์ถูกไล่ร้าย) และแม่บะวียงที่
ของกำพร้ามาบุญ ทำให้นางปรุมาแม่ผู้ถูกไล่ร้าย
ต้องถูกขับออกจากวัง ตรงกับแบบเรื่องที่ 888 A (หญิงสาวผู้บริสุทธิ์ถูกไล่ร้าย) ดังนี้

เรื่องสังขยาไรย	แบบเรื่องในคัมภีร์
นางปรุมาแม่ผู้ซึ่งถูกไล่ร้ายโดยนางกำพร้ามาบุญ มหาสีผู้ซึ่งถูกไล่ร้าย โดยนางกำพร้ามาบุญให้บุตร ทำนายว่านางและพระโอรสเป็นญาติพี่น้องกันจึง ให้นางปรุมาแม่และพระโอรส ออกจากเมืองซึ่งเป็น ชาวไร่และถูกขับออกจากวัง	แบบเรื่องที่ 888 A The Innocent Slandered Maiden. แบบเรื่องที่ 899* Various Tales of Expelled or Distressed Maidens.

ผลการที่สังขยาไรยมีที่เป็นราชินีซึ่งทำหน้าที่
คอยดูแลและเป็นพาหนะทรงให้ เกิดด้วยคลึงกับ
แบบเรื่องที่ 485 D (ตามคัมภีร์อินเดียน) (ที่ซึ่งเป็น
สัตว์ช่วยพาหนะเด็กหนุ่ม : 1. เด็กหนุ่มและพี่ชาย
ของเขาซึ่งเป็นสัตว์) แบบเรื่องที่ 511 A (คน

คัมภีร์อินเดียน) (วัวผู้ช่วยพาหนะ : 1. เด็กชายได้วัว
ที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ โดยให้เด็กชายขี่หลังแล้ว
พาไปให้พ้นอันตราย) และแบบเรื่องที่ 298 C*
(ชาวผู้หนึ่งและเพื่อนของเขา) ดังนี้

เรื่องสังขยาไรย	แบบเรื่องในคัมภีร์
นางปรุมาแม่และพระโอรสสังขยาไรยถูกขับ ออกนอกเมือง โดยมีนางกำพร้ามาบุญคิด ความไปคอยขับไล่ให้ นางกำพร้ามาบุญเป็นสาวให้ที่ มีความรักคือสัตว์ที่คอยนางปรุมาแม่อย่างมาก ส่วน สิงหารซึ่งเป็นราชินีให้ทำหน้าที่คอยปกป้อง แม่สังขยาไรยและพระโอรสที่ลอบหนีออก จึงช่วยเป็น ที่ซ่อนและเป็นพาหนะทรงให้กับสังขยาไรยใน มาฆะวันออกด้วย	แบบเรื่องที่ 485 D (ตามคัมภีร์อินเดียน) The Animal Brothers Help the Youth. 1. The Youth and his Animal Brothers. แบบเรื่องที่ 511 A (คนคัมภีร์อินเดียน) The Helpful Bull. 1. The boy acquires a helpful bull (a) which carries the boy on his back away from danger.

นอกจากการวิเคราะห์ที่บอกเรื่องซึ่งเป็นการ
วิเคราะห์ที่นำส่วนโครงเรื่องหลักและโครง
เรื่องย่อยของนิทานแล้ว การวิเคราะห์อนุภาคของ
นิทานซึ่งเป็นการวิเคราะห์ว่ารายละเอียดของ
เนื้อเรื่องเป็นลักษณะทางหนึ่งที่จะช่วยทำให้

เห็นว่านิทานประโลมโลกของมหาดุราชนิพนธ์
ลักษณะเรื่องราวหรือรายละเอียดของเนื้อเรื่อง
เป็นลักษณะทางหนึ่งที่ยาก ซึ่งผลจากการวิเคราะห์
อนุภาคของนิทานประโลมโลกของมหาดุราชนิพนธ์
จะเห็นว่า อนุภาคที่แสดงถึงเหตุการณ์หรือ

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวละครมนุษย์กลุ่มที่เป็นตัวละครหลัก ซึ่งได้แก่ พระเอก นางเอก และพระรอง นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นสัญญาณเกี่ยวกับท่าทีและสถานการณ์ การเลือกและการหาจุดจบ การผจญภัย การแสดงความสามารถ การประสมประสานกรรมและการบงกชบทบาทตามสถานการณ์ ๘ วนสัญญาณเกี่ยวกับตัวละครมนุษย์กลุ่มที่เป็นตัวละครบิตเตอร์ ซึ่งได้แก่ เทรนจู ท่อคำ ที่เลี้ยงควารับใช้ นัตบวช โพร และลาอาอ นั้น ทว่าสัญญาณที่ปรากฏเกือบทั้งหมดเป็นสัญญาณที่กล่าวถึงบทบาทเพียงด้านเดียวของตัวละคร คือการเป็นผู้ช่วยเหลือตัวละครอื่นในเรื่อง โสฬสพระกาฬเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือตัวละครหลัก

สำหรับสัญญาณที่เกี่ยวข้องกับตัวละครประเภทอมนุษย์และสัตว์กลุ่มที่เป็นตัวละครหลัก ซึ่งได้แก่ เทวดา นางฟ้า ยักษ์ และค่าง นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นสัญญาณที่กล่าวถึงบทบาทการเป็นผู้ช่วยเหลือ ลักษณะของการช่วยเหลือ การแสดงอิทธิฤทธิ์ และการแสดงพฤติกรรมลึกลับอื่น ๆ เช่น การเป็นสัญลักษณ์ของพลังทางจิตตัวละครหลัก หรือ การช่วยเหลือของยักษ์ เป็นต้น ส่วนสัญญาณที่เกี่ยวข้องกับตัวละครมนุษย์ที่เป็นตัวละครบิตเตอร์ ซึ่งได้แก่ ตัวละครภูติ พบว่ามีเพียงสัญญาณที่กล่าวถึงการปรากฏตัวและการอุกร์เท่านั้น และเพื่อให้เห็นถึงลักษณะของสัญญาณและลักษณะการเปรียบเทียบสัญญาณดังกล่าวมา จึงได้ขอยกตัวอย่างการเปรียบเทียบสัญญาณในเรื่องสังข์วิชัยและสัญญาณในนิทานพื้นเมือง ดังนี้

ตัวอย่างการเปรียบเทียบสัญญาณในเรื่องสังข์วิชัยและสัญญาณในนิทานพื้นเมือง

สัญญาณในเรื่องสังข์วิชัย	สัญญาณในคัมภีร์
พระพรหมรังษีทรงแสดงศรัทธาให้สัตบุรุษเป็นสง	H 1400.1.4. Magic weapon conquers enemy. S 189.6. Murder by tearing out heart.
จักรพรรดิอหวนต์ทรงวิเศษให้หมีเป็นช้าง มีอินธองมา ตัวเป็นยักษ์สูงเท่าภูเขา	D 689.2. Transformation to animals to fight. F 531.1.8. Giant in animal form.
จักรพรรดิอหวนต์เป็นยักษ์มีอินธองกลาย เป็นไฟที่เปลวไฟสูงถึงจันทรา	G 303.3.4.2.L. Devil as a ball of fire. G 360. Ogres with monstrous features.
พระพรหมรังษี ทรงถอดทวารแก้วออก อธิษฐานให้เกิดเป็นฝนแก้วมาดับไฟ	D 1932.11. Magic ring protects against fire. D 2143.1. Rain produced by magic.

อนุภาคในร่องธัมมิวาท	อนุภาคในคัมภีร์
พิจารณาจักรวรรดิภายวิชัยเคียร อธิบาย	G 881.1.5. Ten - headed agre. F 881.1.8.7.2. Giant with six or eight arms.
พิจารณาจักรพรรดิแห่งที่ตัวสูงใหญ่ยิ่งกว่าเขา จักรพรรดินั้นมีกำลังที่แรงและมีอาวุธสามารถ นำเอาดวงอาทิตย์ออกมาได้	B 16.1.2. Many - headed animal. B 740. Fendible marvelous strength of animals. B 801. Elephants in tailstale. B 871.2.1. Giant elephant.

ผลจากการวิเคราะห์อนุภาคของนิทาน
ประโลมโลกทั้ง 10 เรื่อง พบว่าอนุภาคส่วนใหญ่
ของนิทานประโลมโลกจังหวัดสุราษฎร์ธานี
เหมือนและคล้ายคลึงกับอนุภาคในคัมภีร์นิทาน
นิทานคัมภีร์ (Mottif index of Folk
Literature) ของ สตีล ทอมป์สัน (Stith
Thompson) ซึ่งได้ศึกษาและจัดแบ่งอนุภาคของ
นิทานที่รวบรวมมาจากทั่วโลกออกเป็นกลุ่มใหญ่
รวม 23 กลุ่ม ความหมายของนิทาน ทำให้มอง
เห็นว่าอนุภาคของนิทานประโลมโลกจังหวัด

สุราษฎร์ธานีนั้นมีความเกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งเป็น
ผลที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการ
พื้นฐานที่คล้ายคลึงหรือเหมือน ๆ กันของมนุษย์
ผ่านที่มีความแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดของ
อนุภาคก็จะเป็นผลมาจากความคิด จินตนาการ
คำนิยาม หรือวัฒนธรรมในส่วนอื่น ๆ ที่ต่างกัน
อันเนื่องมาจากปัจจัยแวดล้อม เช่น สภาพภูมิ-
ประเทศ ภูมิทางสังคม ความเชื่อ การศึกษา และ
การนับถือศาสนา เป็นต้น

วิเคราะห์ลักษณะร่วมของนิทานประโลมโลก

ผลจากการวิเคราะห์ลักษณะร่วมของ
นิทานประโลมโลกจังหวัดสุราษฎร์ธานีสรุปได้
ดังนี้

เกี่ยวกับแหล่งที่มาของนิทานประโลม-
โลกจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้นนับว่าจะไม่สามารถ
ชี้แจงให้ได้ว่านิทานแต่ละเรื่องมีที่มาจาก
แหล่งใดแห่งหนึ่ง เพราะเป็นเรื่องที่ละเอียดและซับซ้อน
สืบต่อกันมาหลายชั่ว แต่ที่พอจะสันนิษฐานได้ว่า
นิทานประโลมโลกจังหวัดสุราษฎร์ธานีจะมีที่

มาจาก 4 ทาง คือ จากนอก ทั้งจากปัญญา-
ชาติ และชนนอกนิคมอื่น ๆ จากวรรณคดี
วรรณบท จากวรรณกรรมกลอนบทละครและ
บทกวีนิพนธ์ และจากวิทยานิพนธ์หรือใหม่ ที่เกิด
จากความคิดสร้างสรรค์ ประชานิพนธ์ และการศึกษา
ค้นคว้า ปรับเปลี่ยน วรรณกรรมของผู้แต่ง
เนื้อหา

เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบที่เป็น
เนื้อหาของนิทานประโลมโลกจังหวัดสุราษฎร์ธานี
แล้วพบว่า นิทานประโลมโลกจังหวัดสุราษฎร์-

หลักปฏิบัติทางพระของ มกฺขีเรื่องที่เป็นไปในลักษณะ
เดียวกัน คือ กล่าวถึงอารมณ์พื้นฐานของมนุษย์
กล่าวถึงการรับรู้ กล่าวถึงเรื่องของศีลธรรม และ
กล่าวถึงเรื่องทางฆราวาสชาติบ้านกัณฐ์ ส่วนรายละเอียด
ละเอียดลงเมื่อเรื่องถึงกับกล่าวถึงสภาพและ
เหตุการณ์ที่คล้ายหรือซ้ำกัน ด้านโครงสร้างพบว่า
นิทานประกอบโดยโครงที่นำมาคือทรมานโครงเรื่อง
กล่าวโดยทั่วกัน คือ ประสงค์ให้คนทั่วไปได้เรื่องเพื่อ
บรรเทาทุกข์หรือเพื่อระงับความเดือดร้อน ฉะนั้นจึง
คล้าย ๆ กันกับปัญหาที่พบ โหมที่ปัญหาหรือข้อ
ขัดแย้งในเรื่องนี้ก็จะนำไปสู่ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น
แล้วมีการคัดลอกปัญหาเพื่อมาสู่จุดจบของเรื่อง
ในลักษณะที่เหมือนแบบในวรรณคดี ผู้แต่งได้เสนอ
จุดมุ่งหมายเฉพาะไว้ว่า เขาต้องการให้คนอ่านเพื่อ
ทรมานบ้างถึงแล้ว ยังเพราะหวังให้คนอ่านอย่างอื่น ๆ
จากการสร้างหนังสือ และได้แสดงจุดมุ่งหมายที่
เป็นแนวคิด เช่น แนวคิดเกี่ยวกับชีวิต การ
ประพฤติปฏิบัติตัว และคติคำสอนต่าง ๆ สอด
แทรกไว้ไว้มาก ฉะนั้นแนวคิดที่ผู้แต่งได้เสนอไว้ใน
วรรณกรรมแบ่งได้เป็นแนวคิดหลัก เช่น แนวคิด
เรื่องกรรม แนวคิดเรื่องความดี เป็นต้น และ
แนวคิดย่อย เช่น แนวคิดเรื่อง ความกตัญญู
แนวคิดเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น เกี่ยว
กับตัวละครพบว่า มีลักษณะของการแบ่งตัวละคร
ออกเป็นฝ่ายธรรมะและฝ่ายอธรรมอย่างชัดเจน
ตัวละครเอกมักมีชาติกำเนิด ฐานะบ่งชี้ และ
คุณสมบัติเด่นพิเศษตามแบบตัวละครในอุทานคติ
ส่วนตัวละครประกอบนั้นจะมีอยู่อย่างหลากหลาย
ทั้งมนุษย์ อมนุษย์ และสัตว์ ซึ่งตัวละครเหล่านี้
ส่วนมากทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยหรือตัวประกอบ
ต่าง ๆ ในส่วนของฉากในนิทานประกอบโดยมีทั้ง
ฉากที่สอดคล้องกับความเป็นจริงและฉากที่ผู้แต่ง
สมมุติขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ซึ่งฉากที่
พบว่ามีความสำคัญและเป็นฉากเด่นได้แก่ฉาก
บ้านเมืองและฉากฆราวาส

รูปแบบการประพันธ์

ต้นฉบับและต้นประพันธ์พบว่า นิทาน
ประกอบโดยโครงที่นำมาคือทรมานโครงเรื่อง
กล่าวโดยทั่วกัน คือ ประสงค์ให้คนทั่วไปได้เรื่องเพื่อ
บรรเทาทุกข์หรือเพื่อระงับความเดือดร้อน ฉะนั้นจึง
คล้าย ๆ กันกับปัญหาที่พบ โหมที่ปัญหาหรือข้อ
ขัดแย้งในเรื่องนี้ก็จะนำไปสู่ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น
แล้วมีการคัดลอกปัญหาเพื่อมาสู่จุดจบของเรื่อง
ในลักษณะที่เหมือนแบบในวรรณคดี ผู้แต่งได้เสนอ
จุดมุ่งหมายเฉพาะไว้ว่า เขาต้องการให้คนอ่านเพื่อ
ทรมานบ้างถึงแล้ว ยังเพราะหวังให้คนอ่านอย่างอื่น ๆ
จากการสร้างหนังสือ และได้แสดงจุดมุ่งหมายที่
เป็นแนวคิด เช่น แนวคิดเกี่ยวกับชีวิต การ
ประพฤติปฏิบัติตัว และคติคำสอนต่าง ๆ สอด
แทรกไว้ไว้มาก ฉะนั้นแนวคิดที่ผู้แต่งได้เสนอไว้ใน
วรรณกรรมแบ่งได้เป็นแนวคิดหลัก เช่น แนวคิด
เรื่องกรรม แนวคิดเรื่องความดี เป็นต้น และ
แนวคิดย่อย เช่น แนวคิดเรื่อง ความกตัญญู
แนวคิดเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น

บทกวี 12 บทกวีหนึ่งมี 12 คำ แบ่งเป็น 2
วรรค วรรคละ 6 คำ

• วรรควันทวย วรรคบรรณาวธ
ทศพรธรรมา

บทกวี 14 บทกวีหนึ่งมี 14 คำ วรรคหน้า
มี 8 คำ วรรคหลังมี 6 คำ

• วรรคที่สามบรรณาวธก วรรคที่สี่กวีใน
อักษรมักมีบทกวีใน

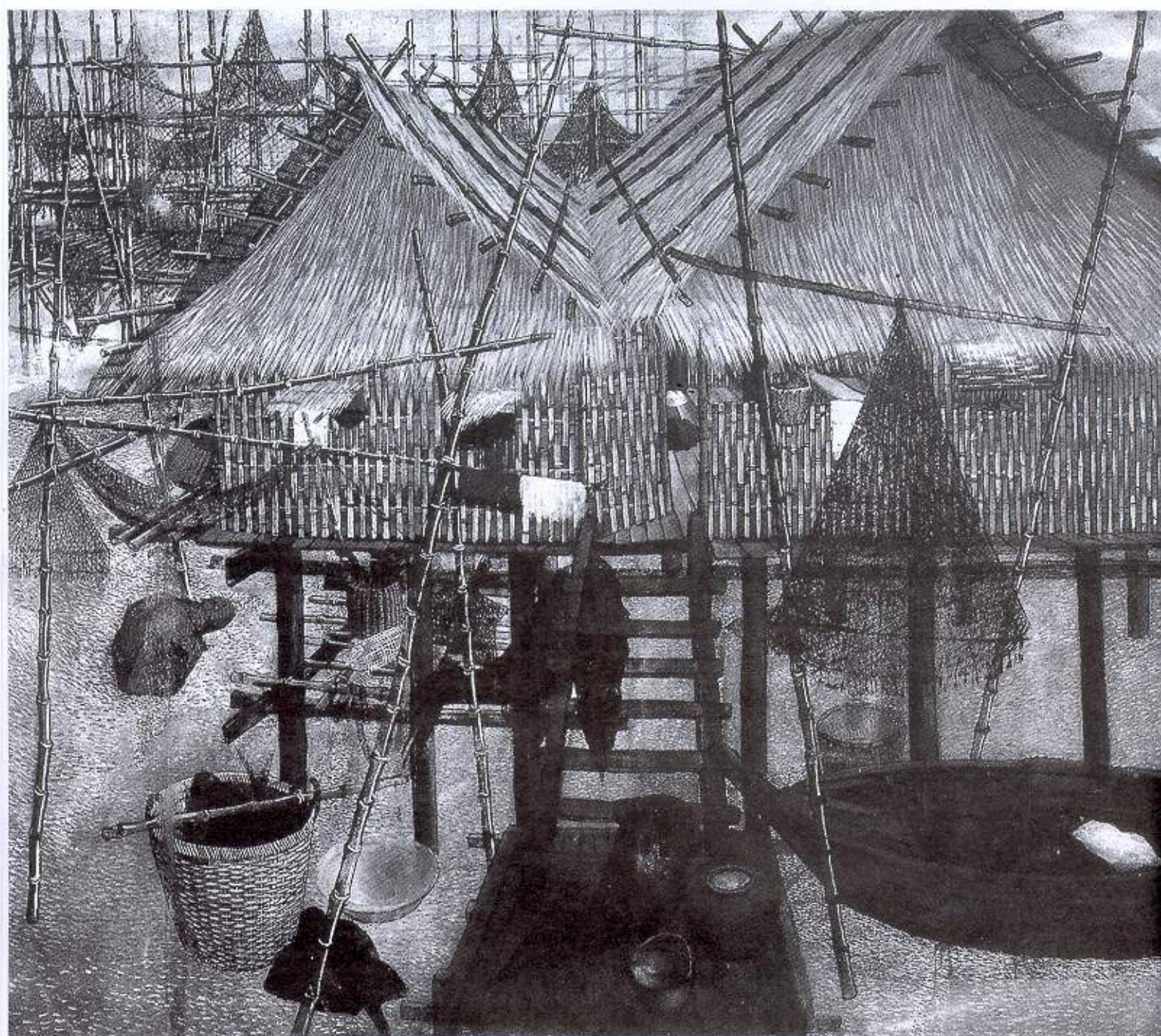
บทกวี 15 บทกวีหนึ่งมี 3 วรรค วรรคหน้า
มี 8 คำ วรรคที่สองมี 4 คำ และวรรคที่สามมี
3 คำ

• วรรคที่ห้าบรรณาวธก วรรคที่หกกวีใน
อักษรมักมีบทกวีใน

บทกวี 21 บทกวีหนึ่งมี 4 วรรค วรรคหน้า
มี 7 คำ วรรคที่สองมี 7 คำ วรรคที่สามมี 4 คำ
และวรรคที่สี่มี 3 คำ

• วรรคที่เจ็ดบรรณาวธก วรรคที่แปดกวีใน
อักษรมักมีบทกวีใน

ต้นฉบับและต้นประพันธ์พบว่า นิทาน
ประกอบโดยโครงที่นำมาคือทรมานโครงเรื่อง
กล่าวโดยทั่วกัน คือ ประสงค์ให้คนทั่วไปได้เรื่องเพื่อ
บรรเทาทุกข์หรือเพื่อระงับความเดือดร้อน ฉะนั้นจึง
คล้าย ๆ กันกับปัญหาที่พบ โหมที่ปัญหาหรือข้อ
ขัดแย้งในเรื่องนี้ก็จะนำไปสู่ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น
แล้วมีการคัดลอกปัญหาเพื่อมาสู่จุดจบของเรื่อง
ในลักษณะที่เหมือนแบบในวรรณคดี ผู้แต่งได้เสนอ
จุดมุ่งหมายเฉพาะไว้ว่า เขาต้องการให้คนอ่านเพื่อ
ทรมานบ้างถึงแล้ว ยังเพราะหวังให้คนอ่านอย่างอื่น ๆ
จากการสร้างหนังสือ และได้แสดงจุดมุ่งหมายที่
เป็นแนวคิด เช่น แนวคิดเกี่ยวกับชีวิต การ
ประพฤติปฏิบัติตัว และคติคำสอนต่าง ๆ สอด
แทรกไว้ไว้มาก ฉะนั้นแนวคิดที่ผู้แต่งได้เสนอไว้ใน
วรรณกรรมแบ่งได้เป็นแนวคิดหลัก เช่น แนวคิด
เรื่องกรรม แนวคิดเรื่องความดี เป็นต้น และ
แนวคิดย่อย เช่น แนวคิดเรื่อง ความกตัญญู
แนวคิดเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น

ประพันธ์ของผู้ทรงคุณวุฒิด้วยชุดของหน่วยที่นำเสนอสองประการ ประการแรก เพื่อให้บทประพันธ์มีคุณค่าเชิงฐานวิธีแตกต่างกันต่าง ๆ เช่น เป็นงานที่รวมคำเฉพาะ เนื้อหา และไวยากรณ์ทางอารมณ์ เป็นต้น และประการที่สอง เพื่อให้ผู้อ่านผู้ฟังเกิดความรู้สึกพบผัสสะและได้รับรางวัลเรื่องเล่าที่เมื่อนำนิทานไปฝึกอ่านหรือชวนอ่านผู้กันฟัง

คติชนที่ปรากฏในวรรณกรรม

การศึกษาคติชนที่ปรากฏในวรรณกรรมระบอบโลกโศกพิราตจากชาวเท็กซัส (Texas) เป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงประเภทของข้อมูลทาง

คติชนที่ปรากฏในวรรณกรรมว่าให้ละหือภาพสังคม ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ อันเป็นวิถีชีวิตของกลุ่มชนเจ้าของนิทาน และกลุ่มชนอื่นต่าง ๆ ในสังคมที่ผู้แต่งใช้ตัวละครแสดงบทบาทแทนว่ามีลักษณะอย่างไร ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่านิทานระบอบโลกโศกพิราตดูราวกับนิทานปรัมปราที่แต่งขึ้นในสมัยก่อนคริสตศักราชถึง 3 ประเภท คือ ประเภทเทพปรัมปรา ได้แก่ ภาพอัน กัมกริยต์ คัมกริยาส์ สุภาณิต์ อานวน และความเปรียบ เค้า

ตัวอย่างการใช้ศัพท์ภาษาจีนในวรรณกรรมกวีกรรม

คำศัพท์	ความหมาย	ตัวอย่างข้อความ
พัก	ไม่จับเป็นต้อง	อีกพาทามปรัมปราอีกจินรจ
ตา	รู้จัก	ใหม่มาตาแล้วอะไร
จนพา	เฉพาะ	จันทพพาหะตรงไป
คว้น	มาก	เร้าทพพาหะงานคว้น
กัน	กลัว	เป็นความไปกัน
ชิง	มี, เหลือ	ผู้จนแล้วพร้อมกัน
แล	ดู	เป็นจีนไปแล
อีก	บ่อย	อีกกินดินนา
หมาย	กำหนดนั้น, จะไว้	เจ้าหมายด้วยกัน
หมั่น	ใจ, แหม่นหม่น	พจนองสงหมั่น
คำ	เด็ก, จิ	มาจะไปตามหมั่นไป
ละพา	การ	ทำอันพาเพนุเร
ใจวิง	ถ่มใจ	พิณดังใจไววิง
ท่า	ทอด	ถาพไปท่า
แต่ชั่ว	ตามคำพิง	ตาพจนอง
ออกปาก	พูด, วา	ใหม่พจนอง
นัย	ลึกลับ	นัยพจนอง
ปัญญา	ฉลาด	นัยพจนอง
แก่	ใกล้	นัยพจนอง

คำศัพท์	ความหมาย	ตัวอย่างข้อความ
สิ่งใหม่	มีมาก	ที่อื่นสิ่งใหม่
แปลก	หกลึก	นอนหลับกับเพื่อนแปลกๆ
เผอิญ	ฉะฉอน	นางแก้วผู้ห้าวหาญกับ
พท	โกหก	โทษผู้ลบล้าง
ชวน	โคई	ชวนชวนศึกษาแล้ว
รวมมา	พูดมา, พูดไม่จบสิ้น	พจนานุกรมว่ามา แล้ว
ฝึก	ไฉ่	ฝึกใจความให้เหมือนกัน

ประเภทของภาษา ได้แก่ เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เครื่องดนตรี เครื่องใช้ในการประกอบและการก่อสร้างป้องกันตัว สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน และอาหาร และประเภทผสม ได้แก่ การแสดงพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน ประเพณี-พิธีกรรม และความเชื่อ ศาสนาทั้ง 3 ประเภทดังกล่าว ได้สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของกลุ่มชนหรือสังคม ซึ่งนอกจากจะเป็นการแสดงภาพวิถีชีวิตของกลุ่มชนระดับท้องถิ่นแล้ว ยังอาจพิจารณาให้ว่าคติชนดังกล่าวได้แสดงให้เห็นวัฒนธรรมร่วมของไทยโดยรวม (ลักษณะความเป็นไทย ลักษณะนิสัยของคนไทย) ในช่วงสมัยหนึ่งด้วยเช่นกัน

คุณค่าทางนิเวศวิทยาของประเพณี

นอกจากการศึกษาค้นคว้านิทานประเพณีไทยซึ่งพบหลักฐานว่าเป็นวรรณกรรมนิทานที่ให้คุณค่าด้านต่าง ๆ ดังนี้

คุณค่าในแง่สืบค้นถึงถิ่นที่หรือให้ความเพลิดเพลิน ซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณค่าหลัก เพราะนอกจากจะสามารถสนองตอบสัญชาตญาณเรื่องความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังมีส่วนช่วยเสริมสร้างจินตนาการ และช่วยสร้างอารมณ์ให้เบิกบานด้วยความไพเราะของเสียงและความงามทางวรรณศิลป์อีกด้วย

คุณค่าทางปัญญาคติ เป็นคุณค่าของการได้รับความรู้ต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมซึ่งผู้แต่งได้สอดแทรกไว้ในเรื่องราวของนิทาน ทั้งนี้รวมถึงคุณค่าของการเรียนรู้ทางจิตวิญญาณและคุณธรรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นความรู้ที่สำคัญที่ช่วยในการอบรม จิตเจตนาดีของคนในสังคมให้ประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องควร เพื่อความสงบสุขของการอยู่ร่วมกันในสังคม

คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นคุณค่าทางอื่นที่ผู้ศึกษาจะได้รับในลักษณะของการได้มองเห็นภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากวรรณกรรมที่ศึกษา เช่น ทางด้านสังคมวรรณกรรมได้สะท้อนให้เห็นภาพหรือให้ความรู้ทางการเมืองการปกครอง สภาพเศรษฐกิจ และชนชั้นในสังคม ส่วนทางด้านวัฒนธรรม นั้นได้สะท้อนให้เห็นความเจริญของรวมทั้งทางวัตถุและจิตใจที่แสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ของคนในท้องถิ่นดูจากนิทาน หรืออาจรวมถึงการเป็นวัฒนธรรมส่วนหนึ่งของคนไทยในสมัยนั้นก็เป็นได้

จากการวิเคราะห์ลักษณะรวมทั้งในด้านวรรณคดีศึกษา ด้านคติชนวิทยา และด้านการศึกษาในแง่คุณค่า นอกจากจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณกรรมประเภทดังกล่าว

นั้น มีทำให้สามารถมองเห็นภาพรวมของวรรณกรรมดังกล่าวได้ชัดเจนมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์วรรณกรรมประเภทนิทานประโลมโลกซึ่งหาได้สุราษฎร์ธานีดังกล่าวมาข้างต้นทั้งหมดนี้ นอกจากได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะการดำรงชีวิตของชนบทในวรรณคดีของนิทานพื้นบ้านภาคใต้แล้ว ผลการวิเคราะห์แบบเรื่องและอนุภาคของบทนิทานยังได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะที่เป็นสากลของนิทานประโลมโลกซึ่งหาได้สุราษฎร์ธานีด้วย ดังจะเห็นได้จากผลการเปรียบเทียบที่พบว่า นิทานประโลมโลกดังกล่าวมีแบบเรื่องและอนุภาคที่เหมือนกันคล้ายคลึงกับแบบเรื่องและ

อนุภาคของสากลสมัยก่อนหน้านั้น การวิเคราะห์ด้านบท (Text) ของนิทานประโลมโลกซึ่งหาได้สุราษฎร์ธานียังทำให้ได้รับข้อมูลในด้านต่าง ๆ กัน ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความคิด และภูมิปัญญาของคนท้องถิ่นภาคใต้ ตลอดจนเชยงความหมายว่าชนบทนั้นได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ ในด้านความงามทางวรรณศิลป์และคุณค่าของนิทานประโลมโลกซึ่งหาได้สุราษฎร์ธานีจึงนับว่ามีค่าที่ทำให้คนรุ่นหลังเกิดความรู้รักสามัคคีและภาคภูมิใจในท่วงทิวความงามของเราก็ยังเห็นมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ประพนธ์ เรืองณรงค์. ภูมิปัญญาชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โคเคียนส์โตร์, 2525.

โรเบิร์ต พัลลิตรี. "วิเคราะห์วรรณกรรมประเภทนิทานประโลมโลกของอ่าววันสุราษฎร์ธานี."

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาวิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

Aarne Anttonen and Thompson, Stith. *The Types of the Folktale*. 2 ed. Helsinki : Academia Scientiarum Fennica, 1973.

Cronin, Grover, Jr., and Barasch, Frances K. *The Romantic Poets*. New York : Monarch Pr., 1966.

Dale, Good, ed. "ROMANCE" *Compton's Encyclopedia and Fact-Index* 20 (1994) : 266.

Thompson, Stith. *Motif-Index of Folk Literature*. 6 vols. rev. and enl. ed. Bloomington : Indiana University Press, 1966.

— and Roberts, Warren E. *Types of Indic Oral Tales*. FF Communications No. 180. Helsinki : Academia Scientiarum Fennica, 1960.